

DIT IS HET WERK VAN CRIMINELEN!

WAT DOEN BAJESKLANTEN VOOR DE KOST?

Een dag op kantoor kan op slechte dagen weleens als gevangenschap voelen. Maar gedetineerden verrichten hun werk altijd binnen de muren van de bajes. Wat doen zij zoal? Wat zien wij daarvan terug? En wat vangt het voor de bajesklant?

"Je verdient er geen ruk mee!" TEKST MARLOES DE MOOR FOTO'S JOHANNES ABELING

WAAR: P.I. Veenhuizen bestaat uit de locaties Esserheem, Norgerhaven en Groot Bankenbosch.
WAT: op deze afdelingen worden verschillende soorten arbeid verricht, zoals groenvoorziening, prei planten, hout- en metaalbewerking, wassen, in- en ompakken van producten.
OPDRACHTGEVERS: onder andere super-marktketens, tuincentra, leveranciers pallets en beton, natuurorganisaties.

ESSERHEEM Tuinhuysjes en picknicktafels

Twee mannen in bruine overalls rennen achter elkaar aan met een ongeladen spijkerpistool. Ze lachen. Kleine jongens in een mannenlichaam spelen cowboytje. De een slijpt met zijn voet uit de bocht tijdens zijn wilde achtervolging. Hij grijpt de ander bij de elleboog. Plotseling staan ze stil. Hun gezicht geplooid in een brave grimas. Ze doen wat onduidelijks met een blok hout, alsof ze hard aan het werk zijn. Want een jasje nadert, een net jasje welteverstaan, met daaronder een gestreken overhemd. De directeur. Ze knikken, mompelen binnensmonds: "Dag meneer." En als hij bijna gepasseerd is, glijdt een besmuisde lach over hun valse gezichten. De jongens zitten vast voor roofmoord. Nu timmeren ze in Esserheem onder andere houten kasten voor verzorgingstehuizen. Esserheem is de afdeling 'vreemdelingen' van P.I. Veenhuizen. Op deze locatie zijn 270 buitenlanders van 65 ver-

schillende nationaliteiten ondergebracht. Na het uitzitten van hun straf moeten ze weer terug naar hun eigen land. Tot die tijd proberen ze, zoals de meeste andere Nederlanders, de dag door te komen met werken. In grote werkhallen aan de achterkant van de inrichting zijn ze bezig met hout, beton en metaal. Hier wordt van alles geproduceerd: picknicktafels en tuinhuysjes voor een natuurorganisatie, meubilair voor verzorgingstehuizen, tuingereedschap. Hoewel er hoge hekken rondom het terrein staan en de gedetineerden allemaal dezelfde werkoveralls dragen, doet het hier nauwelijks denken aan een gevangenis. Onder afdakjes schuilen mannen voor de regen.

"Mietjes. Als het maar even spettert, gaan ze schuilen," grinnikt Peter Holtrop, hoofd arbeid van P.I. Veenhuizen. Hij wil van de gevangenis een bloeiend productiebedrijf maken: "We willen kwaliteit leveren en op die manier een goede band met onze klanten opbouwen."

Omdat niet iedere gedetineerde een vakman is, worden moeilijke klussen teruggebracht tot bijvoorbeeld acht eenvoudige handelingen die in principe iedereen kan doen.

Het gebruik van mallen moet voorkomen dat schroefjes op ongelijke afstand van elkaar zitten of dat iemand een plank scheef afzaagt. "Voor elk product hebben we een mal waarbinnen ze kunnen zagen. Zo kan het nooit misgaan en heeft alles exact dezelfde maat," vertelt Holtrop.

De gedetineerden hebben veel bewe-

gingsvrijheid. In deze kleine wereld waar Somalische kapers hand in hand gaan met Colombiaanse drugsdealers, zou je je best kunnen voorstellen dat een van hen met een heftruck het hek ramt of een van de scherpe metalen uit een materiaalbak haalt en daar het een en ander mee uit de weg ruimt. Het komt volgens vestigingsdirecteur Cor Holierook zelden voor. "Maar als er geweld is, is het op deze locatie wel meteen erg heftig." Op de drempel van de deuropening zit een kaalgeschoren jongen te roken. Hij inhaleert diep en blaast dan weer uit. Zijn ene oog knijpt hij halfdicht, met

**Esserheem:
Somalische
kapers
werken hier
samen met
Colombiaanse
drugsdealers**

het andere tuurt hij naar de motregen die onophoudelijk valt. Alsof hij op de uitkijk zit. Hij heeft een hoofd dat goed samengaat met gevaar en lijkt een eenling. Andere mannen scholen samen in groepjes, ze praten opgewonden in staccato Spaans, maken een geintjes, drummen met hun vingers mee op het ritme van de muziek.

De jongen met het kaalgeschoren hoofd bemoeit zich weinig met hen. Achter in de werkplaats last hij metalen delen aan elkaar. Hij is er goed in, maar het is

CALLCENTER IN VROUWENBAJES

In de vrouwengevangenis van Nieuwersluis zit een callcenter waar gedetineerden een tijd lang donateurs hebben geworven voor goede doelen. Na de zomer zullen de gedetineerden gaan bellen voor commerciële bedrijven. In dezelfde gevangenis is een vergadercentrum van de Dienst Justitiële inrichtingen, waar ook bedrijven gebruik van maken en waar vrouwelijke gevangenen de catering verzorgen.

Justitie hoopt door arbeid in de gevangenis de recidive buiten de bajesmuren terug te dringen.

niet te zien of hij er plezier aan beleeft. Soms zet hij zijn lashelm af en haalt zwiingend een nieuw onderdeel met een bijna mechanische motoriek.

Evert is al 26 jaar werkmeester en begeleidt de gedetineerden in hun taken. Hij vindt het prettig om met deze groep te werken. "Ze zijn wat ouder. Het gevangenisregime in het buitenland is strenger, dus ze zijn wat rustiger."

Achter hem hangt een man voorzichtig een harkje op om het te voorzien van een coating. Evert kijkt naar hem. "Dat is bijvoorbeeld een nette jongen," zegt hij. Voor zover je kunt spreken van 'nette jongens' in deze omgeving.

Maar inderdaad: zijn donkere ogen staan zacht. Zachter dan de donkere, ondoordringbare blikken van sommige anderen om hen heen. Hij spreekt liever niet over wat hij gedaan heeft, maar het mag duidelijk zijn dat het niet om het stelen van een pakje sigaretten gaat. Hij moet nog heel wat jaren zitten en zegt dat met een haast verontschuldigend lachje. Zachte ogen of niet, hij heeft er een flinke zooi van gemaakt. Hij zal hier

de 40 passeren en het zwarte haar op zijn slapen grijzer zien worden.

Hier in Esserheem verft en spuit hij beugels en pijpen. "Dat verf spuiten is nieuw voor mij, dus ik vind dat wel leuk om te doen."

Omdat hij desondanks niet van plan is zijn dagen te slijten tussen de verf en coatings, solliciteerde hij voor een baantje als heftruckchauffeur. "Ik moet alleen het diploma nog halen en dan kom ik op de wachtlijst. Het lijkt me mooi een speciaal baantje te hebben, iets wat niet iedereen doet."

In zijn vrije tijd spijkt hij zijn Nederlandse taal bij en studeert hij rechten.

"Door die studie hoop ik meer inzicht te krijgen in de rechtspraak. Ik vind dat justitie niet goed met mij is omgegaan. Mensen die in dezelfde situatie als ik terecht komen, wil ik daarom op een goede manier kunnen helpen."

Hij loopt naar de materiaalbak en pakt er een nieuw harkje uit dat moet worden voorzien van een zwarte coating. Een harkje waarmee menigeen straks het onkruid in zijn achtertuin zal wieden.

GROOT BANKENBOSCH

Roze petunia's en prei

Van een heel andere orde is de locatie Bankenbosch van Veenhuizen. Hier verblijven zelfmelders en gedetineerden die aan het einde van hun straf zitten. Ze krijgen relatief veel vrijheid en mogen op het land en in de kas werken. Gedetineerden planten hier bijvoorbeeld prei die aan supermarkten wordt geleverd. De plantenkas is van een particuliere eigenaar, die producten levert aan een tuincentrum.

Tussen de kleurrijke bloemen lopen mannen in groene broeken en donkerblauwe shirts heen en weer met kruiwagens, schepjes en emmers.

The Power van Snap schalt uit een ghetto-blaster. Potige, getatoeëerde armen helpen teder roze petunia's uit de grond.

Een van de mannen staat op en veegt de aarde van zijn handen: "Een foto voor Panorama? Wacht even, dan haal ik mijn lul uit mijn broek." Zijn werkmanschoenen met stalen neuzen ogen dreigend tussen de roze en gele bloempjes.

Harry Menken is eigenaar van de plantenkas. Hij kreeg geen doorsnee werknemers in dienst, maar heeft daar geen moeite mee. "Je moet ze wel wat meer begeleiden. De meesten hebben geen enkele plantenkennis in huis, anderen hebben zelfs nog nooit gewerkt. Maar het leuke is dat ze soms zeggen dat ze wel wat hebben geleerd hier."

Achter in de kas staan twee mannen die de 50 ruim zijn gepasseerd. In een ander leven hadden ze een komisch

"Elke week probeer ik één plantennaam te onthouden."

In de buitenlucht; op Groot Bankenbosch krijgen gedetineerden veel vrijheid.

duo kunnen zijn, iets als Mini en Maxi. Ze kennen elkaar van de bajes en werken altijd samen. Vrienden? Ze wisselen een korte blik uit en besluiten dan: "Nou nee. Gewoon collega's."

Beiden dragen een stijlvol horloge om de pols. Ze voldoen niet echt aan het stereotype beeld dat je van een gedetineerde zou kunnen hebben. Huisvaders lijken het, misschien zelfs wel opa's, met een voorkomen dat past bij barbecuen in de achtertuin en de auto wassen op zondag.

Met planten hadden ze nooit zoveel, maar hier doen ze hun werk met plezier. Het voordeel is bovendien dat de

tijd op hun mooie horloges wat sneller gaat. "Die plantennamen ken ik nog steeds niet allemaal. Maar ik probeer er elke week één te onthouden," vertelt de langste van de twee, die ooit bij de overheid werkte.

De kleine is euforisch over stekjes. "Eerst keek ik er raar tegen aan, maar je doet gewoon de topjes van plantjes in de aarde en dan groeien er weer nieuwe bloempjes uit. Als ik vrij ben, ga ik dat zelf ook 'ns proberen."

Buiten de kas rijdt in de verte een gedetineerde op een tractor. Het regent hard, maar hij is niet van plan te stoppen.

"Die gaat de hele dag maar door, hoe slecht het weer ook is," vertelt Visser. Op een bepaalde manier verbaast het ook wel dat de man geen verleiding voelt het gas erop te zetten en weg te crossen. Volgens Visser is dat niet zo vreemd: "Deze gedetineerden op Groot Bankenbosch zijn over een paar maanden vrij. Waarom zouden ze de benen nemen? Bovendien selecteren we goed welke mensen deze verantwoordelijkheid aankunnen." >>

WAAROM WERKEN IN DE GEVANGENIS?

Het merendeel van de gedetineerden gaat na vrijlating weer in de fout. De kans dat ze terugvallen is groot doordat ze moeilijk werk kunnen vinden of doordat ze door gebrek aan sociale contacten hun oude scene weer opzoeken. Ook leveren criminele activiteiten doorgaans wat meer geld op. Justitie hoopt onder andere door verbetering van de arbeid in de gevangenis het aantal gevallen van recidive terug te dringen met 10 procent in 2014. Arbeid bereidt ze voor op een sociaal en werkzaam leven buiten de gevangenis. Gedetineerden kunnen tijdens hun straf bijvoorbeeld een opleiding volgen en werkervaring opdoen, zodat ze later makkelijker een baan kunnen vinden. Het idee erachter is ook dat gedetineerden door hun inzet en werklust die nieuwe kans zelf kunnen verdienen.

Locatie Esserheem is de afdeling 'vreemdelingen' van P.I. Veenhuizen: 65 nationaliteiten.

NORGERHAVEN Vuile was en grastapijten

De derde locatie van Veenhuizen is Norgerhaven. 's Morgens vroeg lopen de gedetineerden op hun slippers naar de werkplaats. De meesten dragen een makkelijke trainings- of joggingbroek en hebben hun capuchon ver over de oren getrokken. Dat 'loopje' is van tevoren zo uitgedacht. "Ze moeten het gevoel krijgen dat ze naar hun werk gaan," legt Peter Holtrop uit. Voor sommigen betekent dit dat ze de hele ochtend in de vuile was van andere gedetineerden staan te graaien. Twee jongens met rastahaar sorteren de lakens, handdoeken, kussenslopen. Anderen vouwen het op. Manshoge wasmachines draaien op volle toeren. De 27 gedetineerden die hier werken, dragen dezelfde blauwe T-shirts. Het lijkt het decor van een Amerikaanse gevangenisfilm.

Maikel kan niet zeggen dat het zijn favoriete werk is. Soms is het zelfs dodelijk saai, vindt hij. Maar hij moet wel. "Het gaat me alleen om het geld." In 2005 raakte hij door een gokverslaving alles kwijt en belandde in de

gevangenis. Tijdens zijn straf behaalde hij zijn diploma voor het CIOS. "Toen ik weer vrij was, begon ik een sportbedrijf met naschoolse sportactiviteiten en hardlooptrainingen. Maar dat liep nogal verkeerd af. Ik ging failliet en werd in mei 2010 veroordeeld voor verduistering en oplichting."

Maikel moet een fikse schadevergoeding betalen en spaart die van de 3,5 euro die hij per dag verdient. "Als ik dit heb opgelost, hoop ik opnieuw te kunnen beginnen. Maar dan op een goede manier."

Om de tijd door te komen, loopt hij hard. "Per dag zo'n achttien rondjes van 400 meter op de luchtplaats. Om een uur of acht ga ik al naar bed."

Aan de wasserij grenzen nog twee andere werkplaatsen, waar de 'werknemers' onder andere pallets, zonweringen en

grastapijten maken. "De jaloezieën worden over de hele wereld geëxporteerd," vertelt Holtrop trots.

Twee gedetineerden hangen tegen een werkbank. Ze kijken alsof het ze geen laars kan schelen waar die jaloezieën naartoe gaan. Het is bijna tijd. Ze hebben hun werkkleding al uitgetrokken en vervuld voor leren jacks of trainingsjasjes.

Als er iets omvalt, doet de werkmeester meteen een paar passen achteruit om te kijken wat er gebeurt. En dat doet hij vaak. "Aan de manier waarop een stoel valt, hoor ik al of hij normaal valt of dat er ruzie is en ik ertussen moet springen," vertelt hij. Pallets, schuttingen en houten kistjes timmeren zijn volgens Peter Holtrop de populairste klusjes op deze afdeling. "Het is fysieke arbeid en het maakt lekker veel lawaai. »

GEVANGEN BUITEN DE GEVANGENIS

Gedetineerden die in de Zeer Beperkt Beveiligde Inrichting verblijven (ZBBI), zitten de laatste maanden van hun straf uit. Ze gaan in het weekend naar huis. Van maandag tot en met vrijdag werken ze buiten de gevangensmuren, bijvoorbeeld in de fruitteelt of de steigerbouw. Zo worden ze voorbereid op terugkeer in de maatschappij.

Niet iedere gedetineerde komt in aanmerking voor ZBBI. Dat hangt af van het soort delict dat gepleegd is, van vluchtgevaar, de risico's voor de maatschappij en een goed verlofdadres.

De gevangenis als productiebedrijf. Geweld komt hier volgens de directie zelden voor.

G 011

Arbeidszaal 3

'Maar áls er geweld is, is het op deze afdeling wel meteen erg heftig'

We hebben dit jaar al 90.000 pallets geslagen.”

De uitdaging is om elk product foutloos aan de opdrachtgever te leveren. Heel af en toe gaat het mis. "Het zijn natuurlijk niet de braafste jongens. Soms zet iemand een hakenkruisje achterop een stickertje."

Lopendebandwerk probeert Holtrop te beperken, maar het is lang niet altijd mogelijk. "Je ontkomt er niet aan dat het soms saai is. Het moet bovendien werk zijn dat iedereen kan doen." Grasmatten snijden, rollen en verpakken bijvoorbeeld. En dat een paar uur achter elkaar. Toch wordt voor iedereen zo veel mogelijk passend werk gezocht. Al zal er voor een doctorandus of ingenieur weinig keuze zijn. "Fijn dat je ingenieur bent, maar een bank timmeren is ook heel leuk," is dan het antwoord van het hoofd arbeid.

De laatste tijd wordt wel meer naar maatwerk gezocht. De eerste vertaler is bijvoorbeeld al aan de slag gegaan. Het gaat om een gedetineerde die gestudeerd heeft aan de Universiteit van Wageningen. Hij vertaalt technische handleidingen en teksten op het gebied van astronomie in het Engels. Het doel is om vertaalwerk bij meer gevangenen in te voeren. Holtrop ziet dat wel zitten: "We hebben hier natuurlijk heel wat talenkennis in huis: Arabisch, Duits, Engels, Spaans, Pools, noem maar op."

WAAR: P.I. Middelburg.

WAT: in- en ompakwerk, stoffeerderij, het insealen van producten, montagewerkzaamheden en machinale houtbewerking.

OPDRACHTGEVERS: onder andere lijmfabrikanten, speelzalen, speelgoedwinkels.

MIDDELBURG Speelgoed en kinderbedjes

Secondenlijm, siliconenkit: elke klusser heeft het weleens in handen gehad, maar dat de producten verpakt zijn door gedetineerden in Middelburg zullen maar weinigen weten. Ook de displays voor een lijmfabrikant maken ze daar.

Die leuke kinderbedjes met zo'n grappig prinsessenkroontje aan het hoofd-eind zijn niet zelden het ijverige werk van een boef uit de P.I. Middelburg, in de volksmond ook wel 'Torentijd'. In verschillende werklokalen zitten gedetineerden aan lange tafels producten in te sealen. Een jongen met een baseballpetje heeft een eenvoudiger taak gekregen: het kapot stampen van kartonnen doosjes. Elke keer geeft hij er na vier doosjes de brui aan en gaat met een dodelijk vermoeid gezicht onderuitgezakt op een stoel zitten. Hij kauwt op zijn onderlip. "Zo jongen, heb je het alweer gehad?" vraagt zijn werkmeester met slepende stem. Maar een antwoord blijft uit.

Een grote man in lubberend wit T-shirt heeft al een heel cv binnen de gevangenis opgebouwd. Hij zit vier jaar binnen en moet nog drie jaar. "Ik heb allerlei soorten werk gedaan. Hiervoor stond ik handdoeken op te vouwen. Dit inpakken vind ik niet geweldig. Je leert er niks van." Mismoedig laat hij een plastic verpakking zien: "Ik was lasser van beroep. Wat moet ik hiermee?" Maar meubels maken wil hij ook niet. "Ik ben allergisch voor stof."

Een Duitse gedetineerde ziet meer toekomst in zijn werk. Hij plakt zorgvuldig een logo op een stootkussen dat bedoeld is voor een basketbalstellige. Over twee maanden zit zijn straf erop. "In het dorp waar ik woon, is een scheepswerf waar ze ook boten bekleeden. Dat lijkt me wel wat. Ik was ooit autospuitser, maar nu ik dit heb geleerd, wil ik hiermee verder." Verderop is een hese stem te horen. En in een andere werkzaal staat de eigenaar van die stem: wit, mouwloos hemd, gespierde armen, brutale ogen en hooguit 25 jaar oud. "Zet mij maar op de foto, ze kennen me toch al van *Opsporing verzocht*." Hij lacht uitdagend. Achttien maanden moet hij zitten en hij is bijna vrij. "Ik ben geen fan van dit werk. Het is geestdodend en je verdient er geen ruk mee. Maar ik wil ook niks anders, want het is makkelijk. Je hoeft niet na te denken. En het is leuk voor de sociale contacten. Je kunt lekker ouwehoeren."

In het lokaal er tegenover wordt weinig geouwehoerd. Daar zit een immense reus iets te monteren aan een tafel. Zijn zwarte bril staat op het puntje van zijn neus. Het lijkt hem een bovenmenselijke inspanning te kosten. Soms staat hij op om gereedschap te pakken en dan deint elk onderdeel van zijn grote lichaam mee. Vijftien jaar gevangenisstraf heeft hij. Hij zit daar niet in volledige afzondering te werken omdat hij 'het beest' van de gevangenis is, maar simpelweg omdat de andere jongens al naar hun cel zijn. Kennelijk moest hij nog even wat afmaken. De reus veroorzaakte nogal eens onrust op de afdeling, vertelt vestigingsdirecteur

teur Rob Bouwsma later. "Waar hij was, waren akkefietjes. Nu hebben we hem wat verantwoordelijkheid gegeven. Hij geeft leiding aan een groepje andere gedetineerden. Is ie als een blad aan de boom omgedraaid."

De meeste werklust is te vinden op de afdeling machinale houtbewerking. Misschien is dat wel te danken aan de robuuste werkmeester Maureen, die hier de leiding geeft. Ze is nogal populair. Haar kantoortje hangt vol met fanmail: kaarten, tekeningen en schilderijen die gedetineerden voor haar hebben gemaakt. 'Mau' noemen ze haar. Mau laat zich nooit leiden door wat de mannen hebben gedaan. "Ik behandel ze als mensen, maakt niet uit waarvoor ze veroordeeld zijn. Daar gaat de rechter over." Ze leunt nonchalant tegen een vrolijk kinderbedje: "Er heeft hier bijvoorbeeld een jongen gewerkt die voor pedofilie veroordeeld was. Zo iemand accepteer ik, want alleen dan voelt hij zich op zijn gemak." Bij de zaagmachine staat Jimmy. Tijdens zijn detentie is hij aan de houtopleiding begonnen en binnenkort doet hij praktijkexamen. "Ik ben al aan mijn derde paar werkschoenen toe," zegt hij en bedoelt daarmee dat hij voor de derde keer in de bak zit. "Maar nu ga ik

VAN ALLE MARKTEN THUIS

KLUSSEN DIE GEDETINEERDEN OPKNAPPEN:

- Houtbewerken
- Metaalbewerking
- In- en ompakwerk
- Groenvoorziening/landbouw
- Keukenhulp
- Schoonmaken
- Schilderen
- Wasserij (voor intern gebruik)
- Bakkerij (voor intern gebruik)
- Drukkerij
- Textiel
- Ramen en kozijnen maken
- Productie van roestvrijstalen producten
- Supermarkt (voor intern gebruik)
- Vertalen
- Callcenter
- Catering
- Recycling en vernietiging

het anders doen. Ik wil een eigen bedrijf beginnen en zelf tuinmeubelen maken." Hij werkte 'buiten' al in een houtzagerij. "Meubelmaker lijkt mij een mooi vak." Trots toont hij een houten tuintafeltje dat hij zelf ontworpen en gemaakt heeft. Op de afdeling machinale houtbewerking worden onder andere kindermeubels, speelgoed en cafémeubilair en lambriseringen gemaakt. Zo is in New York een

Nederlandse bruine kroeg die volledig is ingericht met meubels die in de gevangenis van Middelburg zijn geproduceerd. Dichter bij huis zijn ze te vinden in Brabantse café's. Maureen herkend de statafels en stoelen onmiddellijk als ze in een kroeg komt: "We hebben een specifieke jaren dertig-stijl, dus ik zie meteen: dat is 'Torentijd'." Achterin is een jongen bezig met het plakken van een display. Maureen noemt hem 'een droppie'. Het 'droppie' zit ook al voor de tweede keer vast en kwam zodoende weer bij Maureen terecht. Hij vond het werk in het begin erg moeilijk. "Ik begreep er niks van." Maureen moest het hem eindeloos uitleggen. Maar sinds kort is hij gepromoveerd tot hoofd plakafdeling. Best vet vond hij dat. Al is dit niet iets wat hij ook 'buiten' wil doen. "Ik wil kapper worden. Nu al scheer en knip ik alle jongens op de afdeling." En mocht hij toch terugkomen – "Maar daar ga ik niet vanuit" – dan wil hij graag weer bij Mau op de afdeling werken. «

Aanpoten binnen de bajesmuur voor 76 cent per uur.

0,76 CENT PER UUR! EN ANDERE FEITEN

➤ Gevangenen die in het huis van bewaring (zij wachten op een uitspraak in de rechtszaak) zitten, hebben het recht om arbeid aan te vragen.

➤ Gedetineerden die al zijn veroordeeld, zijn verplicht om te werken.

➤ De verdiensten bedragen 0,76 eurocent per uur.

➤ Gedetineerden werken gemiddeld twintig uur per week.

➤ De gevangenis maakt geen winst op de producten en speelt meestal quitte met de kosten voor personeel, materiaal en transport.

➤ Om meer werk binnen te halen, richten gevangenen zich de komende jaren meer op werk voor de overheid, interne klussen (het schilderen van het gevangenisgebouw) en maatwerk (vertalingen).